

den første halvdel, ofte krydret med små anekdoter til at lette det ind i mellem tunge stof (kildematerialet er i vid udstrækning officielt materiale). Den adskiller sig i hvert fald fra mange jubilæumsskrifter ved, at forfatterne ikke er blege for at tage stilling, hverken til interne forhold på universitetet (og her skal der nok være lagt op til kontroverser) eller til forholdet mellem universitetet og statsmagt (hvor synspunkterne nok er mere mainstream-universitetslærernes). Den er uden noter, men til gengæld er der en meget fyldig oversigt over kilder og litteratur. Et register havde været ønskeligt.

Jens Chr. Manniche

Jørgen Jensen: *Thomsens Museum. Historien om Nationalmuseet*. (Gyldendal, 1992). 432 s. 398 kr.

Nationalmuseets vellykkede ombygning blev indviet den 2. juni 1992, og samme dag udkom Jørgen Jensens bog. Man skal bemærke sig titlen, *Thomsens Museum*. Dette er ikke nogen biografi om Christian Jürgensen Thomsen og – trods undertitlen – ej heller en fremstilling af Nationalmuseets historie. Det er en bog om, hvordan og hvorfor Thomsen skabte det, som siden 1892 har båret navnet Nationalmuseet.

Som søn af en velhavende handelsmand gik den unge Thomsen ind i faderens firma, som han videreførte indtil moderens død i 1840. Som mange andre af tidens velhavere var han imidlertid også samler; 20 år gammel købte han sit første maleri i 1808. Navnlig genstande fra fortiden havde hans levende interesse, og det bragte ham i kontakt med den nyoprettede oldsagskommission, hvis sekretær han blev i 1816. Hans ordenssans fik styr på kommissionens sager og hans pengesans styr på dens økonomi.

Enevælden havde brug for folk som

Thomsen. Han var pligt opfyldende, loyal, nærmest apolitisk, og som hele tiden ungkarl kunne han anvende al den tid på sagen, forretningen tillod, ofte uden at tage løn herfor. Selvfølgelig stod han at vinde tillid og gøre sin indlydelse gældende hos de ledende mænd. Det benægter han vedvarende i sine breve, og det må undre, at Jørgen Jensen så ukritisk tager disse benægtende udsagn for pålydende.

Samling efter samling kom ind under ham eller blev ordnet på hans initiativ, og som noget helt enestående i tiden sørgede han for, at der var åbningstider, hvor han ofte selv viste de besøgende rundt og gjorde fortiden levende for dem med sin fortællerglæde. Bogens skildring heraf giver samtidig et billede af det dengang så lille København, af den sene enevælde og hele tidsalderen.

Tiden var optaget af udviklingslæren, og det kan derfor forekomme selvfølgelig, at Thomsen kom frem til den opdeling i sten-, bronze- og jernalder, som han fortsat er internationalt berømt for. Det er imidlertid en af Jørgen Jensens fortjenester at vise, hvorledes det i høj grad netop var museusarbejdet, der modnede denne tanke og gjorde den overbevisende. Thomsen fastholdt nemlig, at fund skulle registreres samlet, før genstandene spredt blev lagt frem til udstilling, og på sin vej rundt til andre europæiske museer foretog han hele tiden sammenlignende iagttagelser. Amatøren blev en pioner for videnskabsfaget arkæologi, som vi forstår det i dag.

I 1849 blev det besluttet, at de indtil da spredte samlinger alle skulle flyttes ind på Prinsens Palæ. Thomsen, som oprindeligt havde været imod at skulle samle så meget på ét sted, måtte bøje sig, men fik nu et nyt problem. Dette ville koste penge til de fornødne ombygninger, brandmure m.v., og finansudvalgets mægtige Tscherning modsatte sig denne ødslen til luksus som et levn

fra enevældens dage. Her kom Thomsens popularitet ham til hjælp. Han var blevet en myte, og de nationalliberale kunne bl.a. pege på, at museet i sommerens løb havde haft et besøgstal på mindst 300 ugentligt. Flertallet besluttede at bevilge 10.000 rigsdaler til formålet.

Thomsen havde søgt om 16.000; men ekstrabevillinger kom til trods Tschernings fortsatte rasen herimod, og den 30. juli 1855 kunne en stolt og glad Christian Jürgensen Thomsen krone sit livsværk ved at åbne dørene til det nye, samlede museum, det, som siden blev kendt som Nationalmuseet.

Jørgen Jensen har til sin bog haft adgang til en række upublicerede breve til og fra Thomsen, og han giver lovligt mange og lange citater herfra. De er ganske vist gode; men fremstillingen ville have vundet ved et noget strammere udvalg og i det hele taget ved at være blevet strammet op en del steder. Lad det dog fare; for dette er en charmerende bog, som lyser langt væk af forfatterens glæde ved at skrive den og tilmed er den fortræffeligt illustreret. Ved at hente et klenodie frem fra Nationalmuseets gemmer har Jørgen Jensen gjort fortiden levende for nutidige læsere.

Erik Christiansen

Jørgen I. Jensen: *Carl Nielsen. Danske-
ren. Musikbiografi.* (Gyldendal,
1991). 507 s.

Musikbiografi kalder forfatteren sin bog, og det er lige, hvad den er. Jørgen I. Jensen skriver et sted sådan omtrent, at den vigtigste kilde til forståelse af personen er hans musik. Det fører med sig, at skal man have udbytte af denne bog, skal man have et indgående kendskab til Carl Nielsens musikalske produktion. Videre er det ikke Carl Nielsens ydre liv, men en pejling af det in-

dre samt den kunstneriske udvikling, der står i fokus. De ydre omstændigheder betragtes som kendt af læseren, herunder de ægteskabelige problemer, der kom til at præge Carl Nielsens liv. Hvad alle disse ting angår henviser forfatteren til den eksisterende litteratur, hvoriblandt kendskab til Torben Schousboes noter til dagbogs- og brevuegivelsen fra 1983 (anmeldt i *Historie*, 16,2, 1986) er uomgængelig nødvendig. Det er altså ikke ligetil og let læsning.

Livets varme Sange//og Dødens kolde Klange//var inderligt forenet//i samme Dobbeltind. Således citeres Tom Kristensen for at have skrevet om Carl Nielsen, og dette citat ligger ikke langt fra at dække Jørgen I. Jensens grundopfattelse af komponisten. Han analyserer kyndigt og givende kompositionerne og får f.eks. rigtig meget ud af »Maskarade«. Engang imellem synes man dog næsten, man er ombord i Jensens koncertfører. Men han når frem til konklusionen, bygget på den musikalske udvikling: »det faldende motiv«, den nedadgående melodiske linje fra kvinten til grundtonen, bliver Carl Nielsens personlige udtryk. Et motiv, mener Jensen, der afspejler muligheden for at finde ny energi efter fald og nederlag. I et tillæg bag i bogen anføres et stort antal nodeeksempler på »det faldende motiv«, som forfatteren gør til ledemotivet i komponistens liv.

Men Jørgen I. Jensen vil mere end det. Han sætter således Carl Nielsen ind i en »tværkunstnerisk« sammenhæng med Sophus Clausen og J. F. Willumsen inden for symbolismens rammer. Fælles for dem var, at de skabte kunsten ud fra personlige erfaringer, og ingen ideologiske korstog skulle have udført som f.eks. kulturradikalerne. De var også brede i udtryksformerne og ikke afhængige af et snævert idégrundlag. For Carl Nielsens vedkommende kan man sige,